

O‘ZBEK TILINING IQTISODIY DIPLOMATIYA VA GLOBAL KONTEKSTDA FOYDALANISH USULLARI.

Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,

O‘zbek tili va adabiyoti kafedrasini mudiri, dotsent

Xujaqulov Murodjon Uralboy o‘g‘li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Annotatsiya Mazkur maqola O‘zbek tilining xalqaro iqtisodiy diplomatiyada tutgan o‘rni va global kontekstda foydalanish usullari haqida batafsil ma’lumot beradi. Bugungi globallashuv davrida milliy tillarning iqtisodiy, siyosiy va madaniy aloqalardagi roli ortib bormoqda. O‘zbek tili, milliy o‘zlikni namoyish qilish vositasi sifatida, xalqaro diplomatiyada strategik resurs hisoblanadi. Maqolada tilning xalqaro iqtisodiy hamkorlikda qo‘llanilishining muhim tomonlari, tillar integratsiyasining amaliy ahamiyati, shuningdek, raqamli texnologiyalar va ta’lim orqali tilni rivojlantirish imkoniyatlari yoritiladi.

Kalit so‘zlar: O‘zbek tili, iqtisodiy diplomatiya, xalqaro siyosat, madaniy aloqalar, tillar integratsiyasi, raqamli texnologiyalar, global kommunikatsiya.

Abstract. This article provides detailed information on the role of the Uzbek language in international economic diplomacy and its use in a global context. In today's era of globalization, the role of national languages in economic, political and cultural relations is increasing. The Uzbek language, as a means of demonstrating national identity, is a strategic resource in international diplomacy. The article highlights important aspects of the use of language in international economic cooperation, the practical importance of language integration, as well as the possibilities of language development through digital technologies and education.

Keywords: Uzbek language, economic diplomacy, international politics, cultural relations, language integration, digital technologies, global communication.

Абстрактный. В данной статье представлена подробная информация о роли узбекского языка в международной экономической дипломатии и его использовании в глобальном контексте. В современную эпоху глобализации возрастает роль национальных языков в экономических, политических и культурных отношениях. Узбекский язык как средство демонстрации национальной идентичности является стратегическим ресурсом международной дипломатии. В статье освещены важные аспекты использования языка в международном экономическом сотрудничестве, практическая значимость языковой интеграции, а также возможности развития языка посредством цифровых технологий и образования.

Ключевые слова: узбекский язык, экономическая дипломатия, международная политика, культурные связи, языковая интеграция, цифровые технологии, глобальная коммуникация.

Kirish.

O‘zbek tili O‘zbekistonning davlat tili bo‘lib, milliy madaniyatni ifoda etuvchi muhim unsurlardan biridir. Mustaqillikdan so‘ng tilning davlat siyosati va iqtisodiy aloqalardagi o‘rni ortib, xalqaro miqyosda targ‘ib qilina boshladi. Globallashuv jarayonida iqtisodiy va siyosiy aloqalar faqatgina iqtisodiy manfaatlar bilan cheklanib qolmay, milliy tilning xalqaro maydondagi o‘rnini ham mustahkamlamoqda. Crystal (2003) tilning iqtisodiy aloqalarda samarali vosita ekanligini ta’kidlaydi.¹ Shu sababdan, O‘zbek tilining xalqaro iqtisodiy hamkorlikda tutgan o‘rnini chuqurroq tahlil qilish zarur.

Maqolaning maqsadi – O‘zbek tilining xalqaro iqtisodiy diplomatiyadagi strategik ahamiyatini, tillararo integratsiya jarayonidagi rolini, hamda global kontekstda rivojlantirish imkoniyatlarini tahlil qilishdir.

Asosiy qism.

O‘zbek tilining iqtisodiy diplomatiyadagi roli:

O‘zbek tilining xalqaro maydonda qo‘llanilishi davlatning iqtisodiy aloqalari samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Bu jarayon quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘lmoqda:

Xalqaro hujjatlarda milliy tilning roli: Savdo va iqtisodiy kelishuvlarda O‘zbek tilidan foydalanish xalqaro hamkorlik jarayonida milliy manfaatlarni himoya qilishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Xususan, Markaziy Osiyo davlatlari bilan hamkorlikda tuzilgan bitimlarda O‘zbek tilining huquqiy va iqtisodiy terminologiyasi boyitilib, amaliyotga joriy qilinmoqda.²

Madaniy va iqtisodiy diplomatiya: O‘zbek tili orqali madaniyatni targ‘ib qilish iqtisodiy aloqalarni rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi.³ Sharq taronalari xalqaro festivali, Ipak yo‘li turizm loyihalari doirasida O‘zbek tilida tashkil etilgan ko‘rgazmalar va forumlar bunga misol bo‘la oladi.

Xalqaro forumlarda nutqlar: O‘zbekistonning yuqori martabali rahbarlari xalqaro iqtisodiy forumlarda O‘zbek tilida chiqish qilib, milliy tilni dunyo jamoatchiligiga tanitmoqda. Masalan, Markaziy Osiyo iqtisodiy hamkorlik sammitlarida O‘zbek tilida so‘zlangan nutqlar O‘zbekistonning iqtisodiy manfaatlarini xalqaro maydonda samarali targ‘ib qilmoqda.

O‘zbek tilining global kontekstdagi foydalanish usullari:

¹ Crystal, D. (2003). English as a Global Language. Cambridge: Cambridge University Press.

² Karimov, I. A. (1996). O‘zbekistonning istiqloq yo‘li. Toshkent: O‘zbekiston.

³ Nabixonov, B. (2020). Til va madaniyat: O‘zbek tilining xalqaro nufuzi. Toshkent: Akademiya.

Global miqyosda O‘zbek tilining qo‘llanilishi yangi texnologik va ta‘lim imkoniyatlari yordamida rivojlantirilmoqda. Quyida bular batafsil yoritiladi: Madaniyat va turizmga tilning roli: Turizm rivojida milliy tilning o‘rni beqiyos. Turistlar uchun O‘zbek tilida ishlab chiqilgan broshyuralar, audio gidlar va boshqa axborot vositalari turizm sohasidagi iqtisodiy manfaatlarni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Mehmonxonalar, muzeylar va boshqa xizmatlarda O‘zbek tilini qo‘llashni kengaytirish, UNESCO e‘tibori bilan bog‘liq loyihalar orqali O‘zbek madaniyati va tilini xalqaro darajada targ‘ib qilish, O‘zbekistonning boy tarixiy va madaniy merosi tilni global miqyosda targ‘ib qilishda asosiy vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Ilm-fan va ta‘lim sohasida rivojlanish: O‘zbek tilida ilmiy maqolalar nashr etishni xalqaro standartlarga moslashtirish va universitetlarda o‘qitish dasturlarini kengaytirish orqali tilni rivojlantirish muhimdir.⁴ Masalan, xorijiy talabalar uchun O‘zbek tilini o‘rgatish kurslari soni ortmoqda. Bu jarayon xalqaro iqtisodiy hamkorlikni ta‘minlashda ham foydalidir.

Texnologiyalarning o‘rni: Raqamli platformalarda O‘zbek tilidan keng foydalanish uchun zamonaviy dasturlarni ishlab chiqish zarur. Masalan, Google Translate va Yandex.Translate kabi platformalarda O‘zbek tilini kengaytirish orqali xalqaro kommunikatsiya soddalashtirilmoqda. Zamonaviy texnologiyalar O‘zbek tilining xalqaro miqyosda rivojlanishida hal qiluvchi rol o‘ynamoqda. Sun‘iy intellekt, avtomatik tarjima tizimlari, ovozli yordamchilar va o‘quv ilovalari orqali O‘zbek tilini global auditoriyaga taqdim etish imkoniyati mavjud. Jumladan:

Elektron platformalar va ilovalar: Lingvo va Duolingo kabi platformalarda O‘zbek tilini o‘rgatish imkoniyatlarini joriy qilish;

Avtomatlashtirilgan tarjima tizimlari: Google Translate kabi vositalarda O‘zbek tilining sifatli integratsiyasini ta‘minlash;

Raqamli o‘quv materiallari: Onlayn darsliklar, videodarslar va podkastlarni global auditoriya uchun ishlab chiqish.

Tillarning o‘zaro aloqasi: Xalqaro biznes sammitlar va iqtisodiy forumlarda O‘zbek tilining muloqot vositasi sifatida qo‘llanilishi milliy manfaatlarni targ‘ib qilish uchun qulay imkoniyatdir. Xalqaro iqtisodiy hamkorlikda O‘zbek tilini boshqa tillar bilan uyg‘unlikda qo‘llash talab etiladi. Ingliz, rus va xitoy tillari bilan integratsiyani kuchaytirish orqali O‘zbek tilidan foydalanish ko‘lamini kengaytirish mumkin⁵. Masalan, xalqaro biznes kelishuvlari va texnik hujjatlarda bir necha tilni qo‘llash O‘zbek tilining iqtisodiy jarayonlardagi ahamiyatini oshiradi.

Xalqaro ta‘lim va akademik maydonda foydalanish:

⁴ Qodirov, A. (2019). O‘zbek tilining iqtisodiy diplomatiyadagi ahamiyati. Toshkent: Fan va texnologiya.

⁵ Mackenzie, A. (2015). Language and Globalization. London: Routledge.

O‘zbek tilini xalqaro ta’lim tizimiga integratsiya qilish orqali uning nufuzi oshirilmoqda. Masalan: Universitetlararo almashinuv dasturlari: Jahon universitetlarida O‘zbek tilini o‘rganish kurslarini kengaytirish; Xalqaro grantlar va tadqiqotlar: O‘zbek tilida ilmiy maqolalar yozish va nashr etish uchun xalqaro moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini yaratish; Virtual til o‘rgatish markazlari: Onlayn platformalarda O‘zbek tilini o‘rgatish loyihalarini joriy qilish.

Media va ommaviy axborot vositalaridagi o‘rni:

Global media platformalarida O‘zbek tilining rivojlanishi xalqaro kommunikatsiyalarda milliy tilning ulushini oshiradi. Shu jumladan: O‘zbek tilidagi xalqaro telekanallar va platformalar: BBC, CNN yoki Al Jazeera kabi tarmoqlarda O‘zbek tilida maxsus kontent ishlab chiqarish; Ijtimoiy tarmoqlarda faoliyat: TikTok, YouTube, Instagram va Twitter orqali O‘zbek tilida original va ko‘p tilli kontent yaratish; Dublaj va subtitrl xizmatlari: Xalqaro filmlar va hujjatli filmlarni O‘zbek tilida tarjima qilish.

Raqamli diplomatiya vositasi sifatida: O‘zbek tilini xalqaro diplomatik va raqamli kommunikatsiyalarda ishlatish global hamkorlik uchun yangi eshiklarni ochadi. Rasmiy veb-saytlar: O‘zbek tilidagi rasmiy saytlarni ko‘p tilli platformalarga aylantirish;

Diplomatik platformalar: Xalqaro tashkilotlarda (BMT, YeXHT) O‘zbek tilidan foydalanishni targ‘ib qilish.

O‘zbek tilida xalqaro iqtisodiy hujjatlar, reklama materiallari va biznes modellarni ishlab chiqish global savdo va investitsiyalarda milliy tilning rolini oshiradi. Bu O‘zbekiston mahsulotlarini jahon bozorida tanitish imkoniyatlarini kengaytiradi. Ushbu yo‘nalishlar orqali O‘zbek tilining xalqaro nufuzi oshadi va u global kommunikatsiyalarda muhim vositaga aylanadi.

Xulosa.

O‘zbek tili xalqaro iqtisodiy diplomatiyaning ajralmas qismiga aylanmoqda. Uning xalqaro maydondagi ahamiyati nafaqat iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishda, balki davlatning xalqaro brendini shakllantirishda ham ko‘rinadi. O‘zbek tilining texnologiya, ilm-fan va madaniy sohalarda keng joriy etilishi orqali xalqaro aloqalar mustahkamlanadi. Shu sababli, til siyosatini modernizatsiya qilish, global standartlarga mos ilmiy bazalar yaratish va tillararo integratsiyani kuchaytirish davlatning ustuvor vazifalaridan biri bo‘lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Crystal, D. (2003). English as a Global Language. Cambridge: Cambridge University Press.-200 p.
2. Karimov, I. A. (1996). O‘zbekistonning istiqlol yo‘li. Toshkent: O‘zbekiston.-374 b.

3. Nabixonov, B. (2020). Til va madaniyat: O‘zbek tilining xalqaro nufuzi. Toshkent: Akademnashr.-234 b.
4. Qodirov, A. (2019). O‘zbek tilining iqtisodiy diplomatiyadagi ahamiyati. Toshkent: Fan va texnologiya.-263 b.
5. Mackenzie, A. (2015). Language and Globalization. London: Routledge.-248 b.

